

Ставлення населення України до запровадження недержавного пенсійного забезпечення

З 26 травня по 7 червня 2004 року на замовлення Проекту ПАДКО компанія "Соціс" провела дослідження ставлення українських громадян до пенсійної реформи. Питання про пенсійну реформу ставились до 2000 респондентів у віці від 18 років з більш ніж 100 населених пунктів у всіх областях України та містах Києві і Севастополі. Учасники опитування були рівномірно розподілені за статевими і віковими ознаками, а також за рівнем освіти.

Нині більшості дорослого населення (81%) відомо, що в Україні проходить пенсійна реформа. Давайте розглянемо, як вони розуміють суть і ставляться до недержавних пенсійних фондів, а також ознайомимось з їх побажаннями.

Результати дослідження свідчать про наявність попиту на більш докладну інформацію про недержавні пенсійні фонди (а також і про пенсійну реформу в цілому).

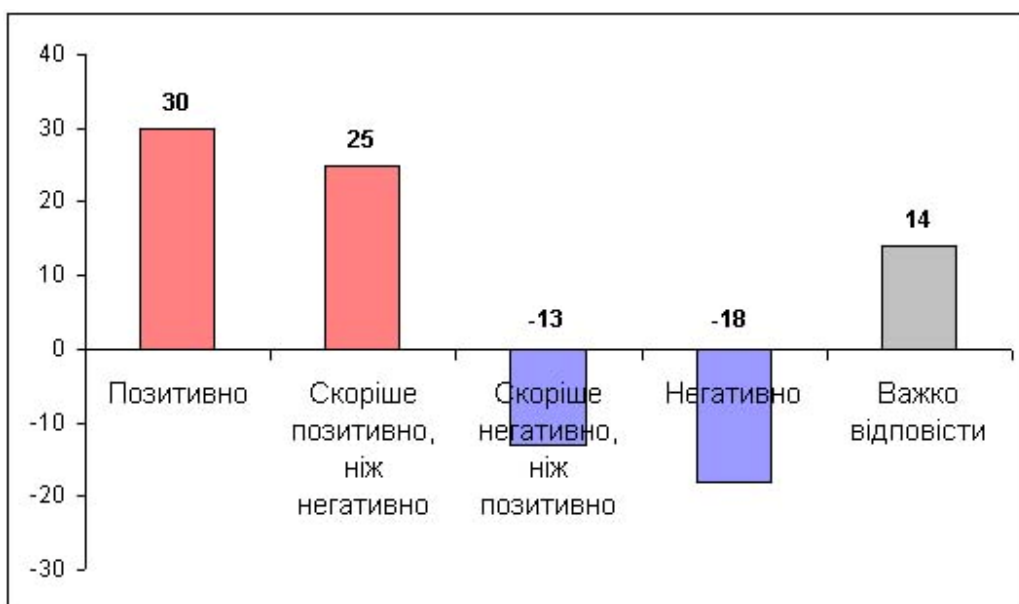
Окремі інформаційні потреби щодо пенсійної реформи серед респондентів різних вікових груп, % тих, хто знає про початок реформи

Інформація	18 - 29 РОКІВ	30 - 49 РОКІВ	50 - 59 РОКІВ	60 РОКІВ І СТАРШЕ
Про чинники, які впливатимуть на розмір майбутньої пенсії у нині працюючих	58	53	40	13
Про умови і можливості добровільного недержавного пенсійного забезпечення	20	17	14	5
Про механізм захисту пенсійних коштів у недержавних пенсійних фондах	24	22	16	6
Про умови пенсійного забезпечення самозайнятих, підприємців і їх найманих працівників, що зайняті в малому і середньому бізнесі	27	22	15	2
Джерела, де можна отримати надійну інформацію щодо нової пенсійної системи	40	38	40	38

Багато працюючих громадян все ще не знають про запровадження недержавного пенсійного забезпечення - лише 40% відомо про це. І небагато з них усвідомлюють, як фактично воно може вплинути на загальний розмір майбутньої пенсії.

Найкраще поінформованими є суб'єкти підприємницької діяльності/самозайняті громадяни (48%) та наймані працівники (44%). У вікових категоріях, які знаходяться ближче до пенсійного віку, існує тенденція до більшої зацікавленості у недержавному пенсійному забезпеченні. 48% з числа респондентів у віці від 50 років знають про запровадження третього рівня, в той час як серед молодих працівників це відомо лише одній третині. Опитування свідчить про те, що чоловіки виявляють вищий рівень обізнаності з третім рівнем пенсійної системи, ніж жінки (43% і 37% відповідно).

Ставлення респондентів працездатного віку до запровадження системи недержавного пенсійного забезпечення, % до тих, хто знає про НПФ

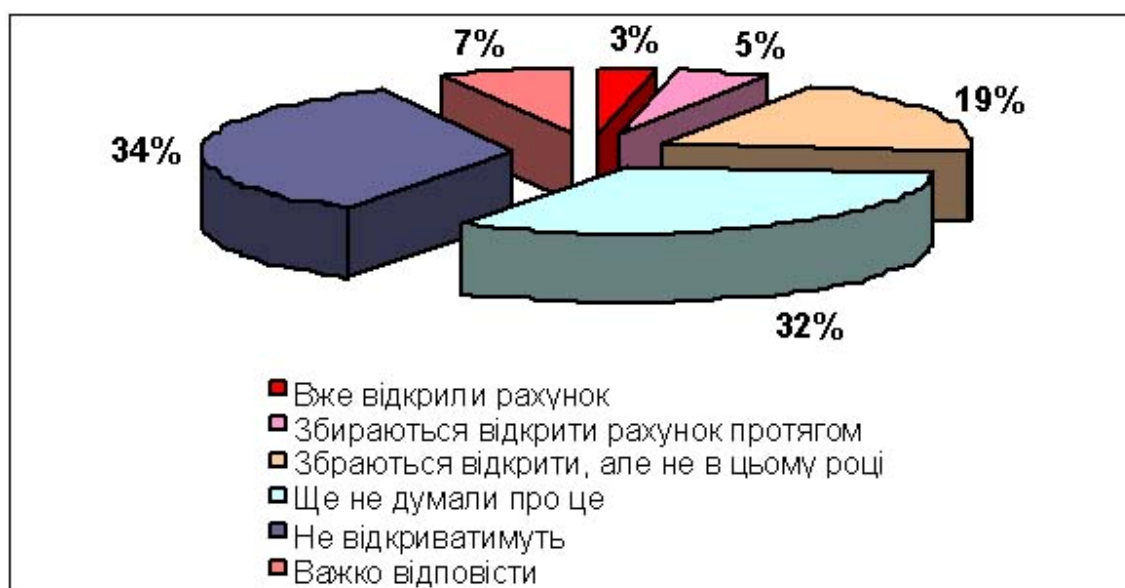

Більшість з тих, хто знає про запровадження недержавного пенсійного забезпечення мають прихильне ставлення до нього (55%). Лише 31% респондентів сприймають його негативно.

Найбільшу підтримку недержавні пенсійні фонди мають серед тих осіб, які впевнені, що в майбутньому матимуть можливість скористатись ними. Про це висловились 80% опитаних студентів і 64% суб'єктів підприємницької діяльності/самозайнятих осіб. Відповіді осіб, які не мають регулярного особистого доходу, є менш оптимістичними.

Нині попит на послуги недержавних пенсійних фондів є незначним - лише 3% респондентів відкрили пенсійний рахунок і ще 5% мають намір зробити це протягом року. П'ята частина респондентів хотіла б відкрити власний пенсійний рахунок, проте сумнівається в реалізації цього наміру протягом найближчого року. Близько третини з них (32%) ще не замислювалися над таким кроком, 34% - з різних причин впевнені, що не відкриватимуть пенсійний рахунок у недержавному фонді.

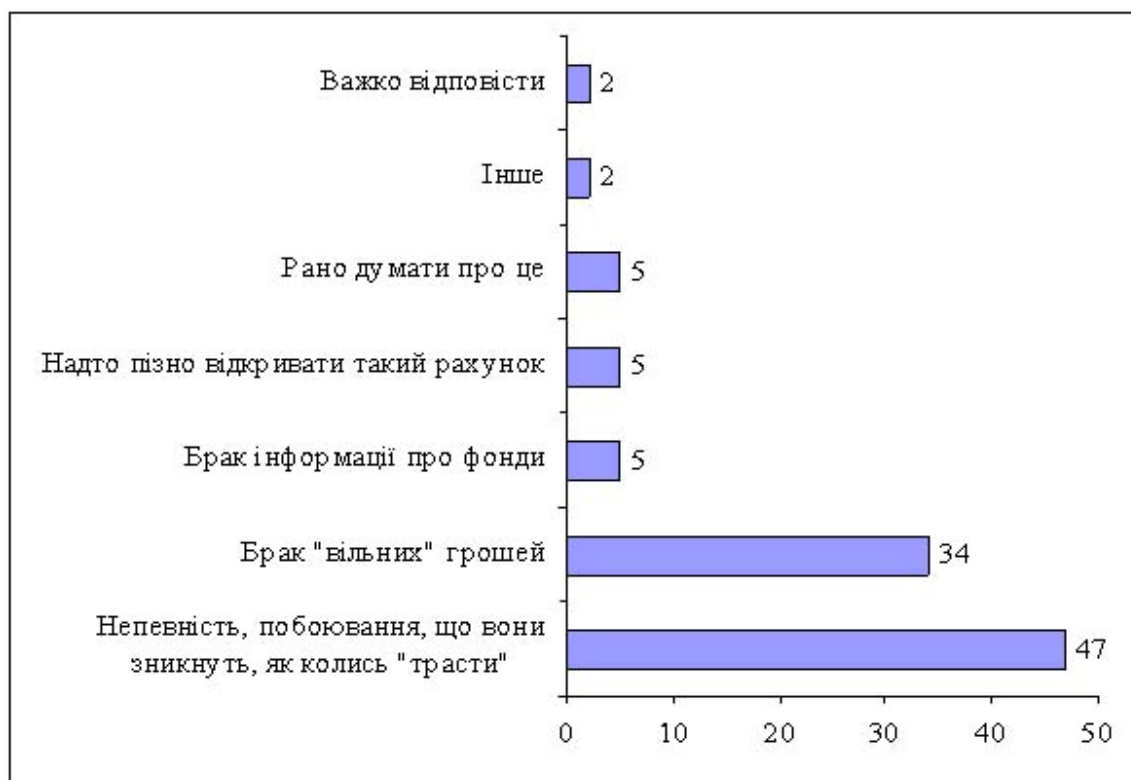
Наміри респондентів працездатного віку щодо відкриття власних пенсійних рахунків в недержавних пенсійних фондах, % до тих, хто знає про НПФ

Які ж чинники перешкоджають відкриттю власних пенсійних рахунків у недержавних пенсійних фондах? Найголовнішим є психологічний - невпевненість і недовіра до недержавних фондів, спричинена сумним досвідом нових фінансових установ, що акумулюють грошові заощадження населення на кшталт діяльності "трастів" початку

90-х років. Другим істотним чинником є обмежені фінансові можливості громадян, тобто брак "вільних" коштів (34%). 5% посилається на брак інформації про недержавні пенсійні фонди. Приблизно десятій частині таких респондентів перешкоджають вікові чинники - або вже пізно відкривати такий рахунок, або ще надто рано замислюватися про такий крок.

Чинники, що перешкоджають відкриттю власних пенсійних рахунків у недержавних пенсійних фондах, % тих, хто не має наміру відкривати такий рахунок

Не зважаючи на свої побоювання, добре поінформовані працівники сподіваються, що відкриття рахунків у НПФ якнайшвидше є доцільним і вигідним, оскільки це дозволить їм накопичити достатньо коштів, щоб забезпечити задовільний рівень життя на пенсії. Майже дві третини (61%) упевнені, що найкраще починати сплачувати внески до НПФ до досягнення віку 40 років. 16% сподіваються, що відкриття рахунку в НПФ у старшому віці також могло б забезпечити істотний розмір пенсії.

Результат аналізу громадської думки про нову пенсійну систему вказує, що продовження інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань, пов'язаних з пенсійною реформою, має велике значення. Існує велика потреба у розширенні цієї роботи і сформуванні цільових інформаційних груп для висвітлення окремих компонентів моделі нової пенсійної системи.

Хоча 81% українських громадян старшого віку знають про впровадження нової пенсійної системи, здається, що рівень їх обізнаності з певними питаннями є недостатнім.

Найбільше це стосується таких питань:

- зміст пенсійної реформи;
- суть трирівневої пенсійної системи та її компонентів;
- наслідки проведення пенсійної реформи для окремих категорій населення;
- чинники, які зараз визначають розмір майбутньої пенсії тощо.

Для населення дуже важко зрозуміти основні терміни, пов'язані з моделлю нової системи. Більше двох третин респондентів не розуміють, що означає назва "трирівнева пенсійна система", а щонайменше одна третина - "недержавний пенсійний фонд".

Рівень громадського усвідомлення суті недержавного пенсійного забезпечення є низьким. Головною причиною незначного бажання брати участь у ньому - упевненість, що НПФ можуть збанкрутувати як трасти - потрібно подолати.

Результати дослідження свідчать, що більша частина населення дійсно зацікавлена у отриманні додаткової інформації про пенсійну реформу. Лише 8% з тих, хто знає про її початок, відповіли, що їм не потрібна додаткова інформація. Головним питанням тут є наявність джерела надійної інформації.

Громадяни, які зайняті у приватному секторі, особливо суб'єкти підприємницької діяльності, є досить зацікавленими у отриманні інформації про можливості, які пропонуються НПФ, і порядок відкриття рахунків у них. При цьому, населення виявляє високий рівень недовіри до фінансових установ, що беруть участь у недержавному пенсійному забезпеченні.

Багато зусиль потрібно докласти для інформування населення про механізми захисту пенсійних вкладів у недержавних пенсійних фондах, а також про загальні принципи діяльності і форми державного нагляду.